

Resum per a l'Examen d'Imperialisme i Història del Segle XIX

1. CONTEXT GENERAL DEL SEGLE XIX

El segle XIX és un període de transformacions profundes que trenquen amb l'Antic Règim:

Canvis polítics:

- Consolidació de l'Estat Liberal
- Aparició del Nacionalisme
- Processos revolucionaris (1820, 1830, 1848)

Canvis econòmics i socials:

- Revolució Industrial
 - Societat de classes (burguesia vs proletariat)
 - Liberalisme econòmic i capitalisme
-

2. NACIONALISME

Definició: Ideologia política que neix al s.XIX, defensa que les nacions tenen dret a formar estats propis i independents.

Què és una nació?

- Comunitat amb passat comú
- Lligams culturals (llengua, tradicions, costums)
- Consciència col·lectiva compartida

Objectius del nacionalisme:

- Per nacions sense estat: alliberament d'estats opressors
- Per nacions amb estat: pot derivar en polítiques expansives i agressives

Conseqüències del nacionalisme:

- Independència de les colònies americanes (1810-1825)
- Unificació d'Itàlia (1859-1871) i Alemanya (1864-1871)
- Desmembrament de l'Imperi Espanyol (només quedaren Cuba i Puerto Rico fins 1898)

Models polítics:

- **Confederació:** associació d'estats sobirans (ex: Suïssa)
 - **Federalisme:** pacte entre pobles per formar unitat política (ex: EUA, Alemanya)
 - **Autonomisme:** facultats per donar-se lleis pròpies dins d'un estat (ex: Espanya post-1978)
-

3. MOVIMENT OBRER I TEORIES SOCIALISTES

Context: L'explotació obrera va generar consciència de classe i organització.

MARXISME/COMUNISME (Karl Marx, 1818-1883)

- Denúncia l'explotació burgesa
- Defensa la **revolució obrera** per destruir el capitalisme
- Dictadura del proletariat → estat obrer → socialització de la propietat
- Desaparició progressiva de classes socials i de l'Estat

Divisió del marxisme (finals XIX):

- **Socialistes/Revisionistes:** reformes socials dins del capitalisme i democràcia
- **Comunistes:** revolució i fidelitat als principis marxistes purs

ANARQUISME

- Societat sense classes, autoritat ni jerarquies
- Propietat col·lectiva dels mitjans de producció
- Oposició als partits polítics
- Defensa de l'acció directa i espontaneïtat
- **CNT (1910):** sindicat anarquista fundat a Barcelona

Conquestes laborals:

- Jornada de 8 hores (1919 a Espanya): "8 hores de treball, 8 de descans, 8 d'esbarjo"
 - Negociació col·lectiva
 - Primeres legislacions laborals
-

4. SEGONA REVOLUCIÓ INDUSTRIAL (finals segle XIX)

Noves fonts d'energia:

- **Electricitat:** indústria, transports, comunicacions, il·luminació
- **Petroli:** automòbil, aviació, navegació

Noves indústries:

- Metal·lúrgia (nous metalls)
- Indústria química (especialment a Alemanya)

Nova organització industrial:

- **Producció en sèrie i treball en cadena** (taylorisme)
 - Model Ford: augmentar productivitat, reduir temps i costos
 - **Concentració industrial:** càrtel, trust, holding, monopoli
-

5. IMPERIALISME (1870-1914) ★ TEMA CENTRAL

DEFINICIÓ I CONTEXT

- **Imperialisme:** expansió territorial de potències europees (finals XIX - principis XX)
- Origen de les grans desigualtats mundials actuals
- Repartiment d'Àfrica, Àsia i Oceania
- Principals potències: **Gran Bretanya i França**

CAUSES DE L'IMPERIALISME

Econòmiques:

- Recerca de matèries primeres per a la indústria
- Nous mercats per vendre productes
- Imperialisme financer: invertir excedents de capital

Polítiques:

- Prestigi nacional
- Interès estratègic: control del trànsit marítim

Ideològiques:

- Creença en la superioritat de la civilització europea
- Racisme: superioritat de la raça blanca
- "Darwinisme social" (interpretació errònia de Darwin)
- Vocació civilitzadora i evangelitzadora (missioners)
- "La feixuga tasca de l'home blanc" (Kipling)

TIPUS DE COLÒNIES

Segons administració:

1. **Colònies:** control absolut de la metròpoli
2. **Protectorats:** govern autòcton controlat per la metròpoli (ex: Egipte, Marroc)
3. **Dominis:** territori amb emigrants europeus permanents, govern autònom (ex: Canadà, Austràlia)

Segons explotació:

- **Colònies de poblament:** població majoritàriament europea, genocidi indígena
- **Colònies d'explotació:** explotació de recursos naturals

PRINCIPALS IMPERIS COLONIALS

- **Imperi Britànic** (el més gran)
- **Imperi Francès**
- Imperialismes menors: Alemanya, Holanda, Itàlia, Bèlgica, Espanya, Portugal, Rússia
- Extraeuropeus: Estats Units, Japó

IMPERI ESPANYOL

- **Guinea Espanyola** (avui Guinea Equatorial): colònia del XVIII fins 1969
- **Sàhara Espanyol** (Sàhara Occidental)
- **Protectorat del Marroc** (1912-1956), capital: Tetuan
- **Ceuta i Melilla:** ciutats espanyoles des del segle XV-XVII, NO són considerades colònies per la ONU (ports estratègics)

CONSEQÜÈNCIES DE L'IMPERIALISME

Per a la metròpoli: ✓ Subministrament de matèries primeres ✓ Nous mercats: mundialització econòmica ✓ Grans beneficis empresarials ✓ Augment del prestigi internacional ✗ Augment d'impostos per despeses colonials ✗ Rivalitat entre potències (causa de la Primera Guerra Mundial) ✗ Exaltació del racisme i superioritat racial

Per a la colònia: ✓ Construcció d'infraestructures (ports, ferrocarrils) ✓ Difusió d'avanços mèdics: reducció mortalitat ✗ Espoliació dels recursos naturals ✗ Dependència comercial ✗ Pèrdua de poder polític ✗ Destrucció d'estructures socials indígenes ✗ Aculturació: imposició de llengua, religió i cultura europea